



Eduskunnan hallintovaliokunnalle

O 76/2020 vp - Maahanmuutto- ja turvallisuusviranomaisten yhteistyön kehittäminen (MISEC)

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa maahanmuutto- ja turvallisuusviranomaisten yhteistyön kehittämistä koskevan hankkeen (MISEC) loppuraportista. Sisäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Sisäministeriö osallistui MISEC-hankkeen ohjausryhmään ja useita ministeriön asiantuntijoita osallistui hankkeen aikana järjestettyihin kokouksiin, työpajoihin ja vastaaviin tilaisuuksiin, kulloinkin käsiteltävän aiheen mukaan. Ministeriön edustajien esiin tuomat näkökohdat on otettu huomioon hankkeen aikana ja loppuraportissa. Hankkeen aikataulu ja yleinen organisointi mahdollisti laadukkaan työskentelyn.

MISEC-hankkeen keskeisenä tarkoituksena oli edistää viranomaisyhteistyötä, prosessien oikeusvarmuutta ja maahanmuuttoon liittyvän viranomaistoiminnan laatua. Sisäministeriön näkemyksen mukaan asetetut tavoitteet saavutettiin osittain jo hankkeen aikana tehdyn yhteistyön johdosta.

Raportissa esitetään 56 suositusta nykytilan parantamiseksi. Sisäministeriö haluaa erityisesti nostaa esiin henkilöllisyyden selvittämiseen sekä selvittämistoimintaan ja -keinoihin tähtäävät toimet. Henkilöllisyys muodostaa lähtökohdan kaikkien lupa-asioiden käsittelylle ja on välttämätön tieto turvallisuusriskien arvioimiseksi poliisin toiminnassa. Tämä liittyy myös viranomaisen lakisääteiseen selvittämisvelvollisuuteen. On tärkeää, että henkilöllisyys saadaan osana prosesseja parhaimmalla mahdollisella tavalla selvitettyä.

Hankkeen loppuraportissa suositetaan viranomaisten välisen yhteistyön ja tiedon liikkumisen parantamista. Sisäministeriö pitää kannatettavana, että salassapitoa ja tiedon liikkumista viranomaisten välillä koskevan sääntelyn noudattamiseen käytännön toiminnassa kiinnitetään huomiota. Tällöin tulee huomioida perustuslakivaliokunnan lausunnossaan (PeVL 7/2019 vp, s. 6) painottama julkisuuslain (621/1999) viranomaisten erillisyyden periaate ja se, että myös viranomaisten yhteistoiminnassa salassa pidettävän tiedon saamisen tulee perustua lakiin.

Henkilöllisyyden selvittämistä sekä viranomaisten välisen yhteistyön ja tiedonvaihdon kehittämistä käsitellään myös pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaisesti vuosille 2021–2024 päivitettyssä laittoman maahantulon ja maassa oleskelun vastaisessa toimintaohjelmassa (LAMA-ohjelma). LAMA-ohjelmaa valmistellut hanketyöryhmä teki yhteistyötä MISEC-hankkeen kanssa. Myös muita MISEC-hankkeessa esiin nousseita operatiivisia kehittämistarpeita sisällytettiin LAMA-ohjelmaan, jotta ohjelman toimeenpanon

seurannan kautta voitaisiin osaltaan tukea niiden toimeenpanoa. MISEC-hankkeen suositusten pohjalta mahdollisesti tehtäviä muutoksia esimerkiksi lainsäädäntöön, operatiiviseen toimintaan tai viranomaisten väliseen yhteistoimintaan ja vastuisiin sekä muutosten vaikutuksia on syytä tarkastella vielä yksityiskohtaisesti erikseen ennen niiden toteuttamista.

Itä-Suomen yliopisto laati MISEC-hankkeen puitteissa oikeudellisen selvityksen *Selvittämisvelvollisuus ja tiedonhankinta ulkomaalaisasioissa*. Selvityksessä suositellaan ulkomaalaislainsäädännön kokonaisuudistusta. Ulkomaalaislain kokonaisuudistus oli esillä toukokuun kehysriihessä, jossa hallitus päätti, että kokonaisuudistuksesta laaditaan esiselvitys. Esiselvitys on tarkoitus valmistella kuluvan hallituskauden aikana. MISEC-hankkeen loppuraportti maahanmuuttohallinnon nykytilasta ja tulevaisuuden haasteista sekä muu hankkeessa koottu aineisto tarjoaa erinomaista taustatietoa lainsäädännön kehittämisen tueksi.

Euroopan unionissa parhaillaan valmisteltavassa maahanmuutto- ja turvapaikkauudistuksessa käsitellään myös joitakin MISEC-hankkeessa esiin nostettuja kysymyksiä. Niitä sisältyy ainakin selvityksessä viitattuihin seulontaa koskevaan asetusehdotukseen ja turvapaikkamenettelyä koskevaan asetusehdotukseen. Asetuksina molemmat säädökset ovat hyväksytyiksi tultuaan suoraan sovellettavaa EU:n lainsäädäntöä. Ne saattavat tarjota vastauksia joihinkin loppuraportissa esitettyihin kehittämistarpeisiin. Hankkeen suositusten viemisessä käytäntöön on syytä huomioida myös EU:n yhteisiä tietojärjestelmiä koskeva kehitys ja pyrkiä välttämään päällekkäisiä toimintoja.

Selvityksessä kiinnitetään huomiota toimintaympäristön muutosten ennakkoinnin ja maahanmuuttohallinnon analyysitoiminnan kehittämisen tärkeyteen. Sisäministeriö pyrkii käynnissä olevassa Tulevaisuuden Maahanmuuttovirasto-hankkeessaan selkeyttämään kuvaa Suomeen lähivuosina kohdistuvasta maahanmuutosta ja sen vaikutuksista Suomen maahanmuuttohallintoon, erityisesti Maahanmuuttoviraston toimintaan ja sen resursseihin. Yleisempää toimintaympäristön muutosten ennakkoinnin kehittämiseen tähtäävää työtä tehdään muuttoliikkeeseen liittyvissä kysymyksissä niin EU:ssa kuin kansallisesti.

Selvityksessä nostetaan esiin myös ministeriötason tulohjausprosessiin liittyviä havaintoja. Sisäministeriössä tunnistettiin tarve hallinnonalan ohjauksen kehittämiseksi syksyllä 2017. Vuosien 2018–2019 aikana sisäministeriössä valmisteltiin sisäasiainhallinnon tulohjausmalli (STOM-ohjausmalli). Ohjaus pohjautuu hallitusohjelmaan ja sisäministeriön hallinnonalan konsernistrategiaan.